

Anonüümseks muudetud versioon

Tõlge

C-339/20 - 1

Kohtuasi C-339/20

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

24. juuli 2020

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Cour de cassation (kassatsioonikohus, Prantsusmaa)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

1. aprill 2020

Kassaator:

VD

[...]

PRANTSUSE VABARIIK

[...]

COUR DE CASSATIONI (KASSATSIOONIKOHUS) CHAMBRE
CRIMINELLE'I (KRIMINAALKOLLEEGIUM) OTSUS

1. APRILL 2020

VD on esitanud kassatsioonkaebuse cour d'appel de Paris' (Pariisi apellatsioonikohus) chambre de l'instructioni (eeluurimiskolleegium) 2. sektsiooni 20. detsembri 2018. aasta otsuse nr 10 peale, millega uurimises, mida viidi tema suhtes läbi siseteabe alusel kauplemise ja rahapesu tunnustel, tehti otsus tema suhtes tehtud menetlusotsuste tühistamise taotluse kohta.

[...] [lk 2] [...] [*menetlust puudutavad asjaolud*]

Faktilised asjaolud ja menetlus

- 1 [...] [*sissejuhatav väljend*]
- 2 22. mai 2014. aasta uurimise alustamise määrusega alustati kohtulikku eeluurimist, mis puudutas siseteabe alusel kauplemiseks ja varjamiseks kvalifitseeritud tegusid.
- 3 Seda kohtulikku eeluurimist laiendati 14. novembri 2014. aasta esimese täiendava määrusega nii, et teod kvalifitseeriti siseteabe alusel kauplemiseks ja sellele kaasaaitamiseks ning nende kuritegude varjamiseks. Kui Autorité des marchés financiers' (finantsturgude amet, lühendatult „AMF“) peasekretär edastas 23. ja 25. septembril 2015 teate ja koos sellega nimetatud sõltumatu avalik-õigusliku asutuse uurimise materjalid, mis eelkõige sisaldasid telefoniliinide kasutamisega seotud isikuandmeid, laiendati uurimist kolme täiendava, nimelt 29. septembri ja 22. detsembril 2015. aasta ning seejärel 23. novembri 2016. aasta määrusega CGG, Airgasi ja Air Liquide'i väärtpaberitele või ükskõik missugusele nendega seotud finantsinstrumendile samade kvalifikatsioonide ning kaasaaitamise, korrupsiooni ja rahapesu kvalifikatsioonidega.
- 4 Seejärel eraldati 22. detsembril 2015. aasta määrusega CGG ja Airgasi väärtpabereid puudutav menetlus ning 20. aprillil 2017 ainult CGG väärtpabereid puudutavas menetlus.
- 5 VD, kelle suhtes alustati uurimist 10. märtsil 2017 neid väärtpabereid puudutavate tegude tõttu siseteabe alusel kauplemise ja rahapesu tunnustel, esitas 5. septembril 2017 tühiseks tunnistamise nõude ja 19. oktoobril 2018 kaks menetlusdokumenti, milles palus tühistada menetluslikud otsused.

Esimene väide

- 1 [...]
- 2 [...]
- 3 [...]
- 4 [...]
- 5 [...]
- 6 [...] **[lk 3]**
- 7 [...]
- 8 [...]
- 9 [...] [*Väide, mille kohaselt on raha- ja rahandusseadustiku (code monétaire et financier) artikkel L.465-1 põhiseadusega vastuolus ja mille Cour de cassation (kassatsioonikohus) leidis olevat tulemusetu*]

Ainult teine ja kolmas väide

- [...]
- 10 [...]
- 11 [...]
- [...] **[lk 4]** [...]
- 12 [...]
- 13 [...]
- [...]
- 14 [...]
- 15 [...] **[lk 5]** [...] [*Cour de cassation*' (kassatsioonikohus) poolt tagasi lükatud väited, mille kohaselt on rikutud Euroopa inimõiguste [ja põhivabaduste kaitse] konventsiooni artikli 6 lõiget 1 ja riigisiseseid õigusnorme ja mille kohaselt on esitamata jäetud põhistus ja õiguslik alus, kuivõrd kohtutoimikus puuduvad esialgse kohtuliku eeluurimise materjalid]

Neljäs väide

Väide

- 16 Selle väite kohaselt on rikutud Euroopa inimõiguste konventsiooni artikli 6 lõiget 1 ja artiklit 8, Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikleid 7, 8, 11 ja 52, 12. juuli 2002. aasta direktiivi 2002/58/EÜ artikli 15 lõiget 1, raha- ja rahandusseadustiku artiklit L. 621-10, posti ja elektroonilise side seadustiku (code des postes et communications électroniques) artikleid L. 14-1 ja R. 10-13 1, karistusseadustiku (code pénal) artiklit 112-4, sama seadustiku sissejuhatavat artiklit ning artikleid 591 ja 593 ning puudub põhistus ja õiguslik alus.
- 17 Ta kritiseerib vaidlustatud kohtuotsust osas, milles leiti, et apellatsioonkaebus on vähe põhjendatud ning et menetluskohustus või -toimingut ei ole alust tühistada, sest:

„1) esiteks kuna Euroopa Liidu Kohus on leidnud, et vaidluse suhtes kohaldatav õigusnorm on vastuolus liidu õigusega, peab liikmesriigi kohus otsuse tegemisel seda vastuolus olevaks tunnistamise otsust arvesse võtma; mistõttu cour d'appel (apellatsioonikohus) rikkus eespool viidatud õigusakte, kui ta leidis, et „artikkel L. 621-10 ei tundu olevat vastuolus 12. juuli 2020. aasta direktiivi 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatus kaitset elektroonilise side sektoris, artikli 15 lõikega 1“, samas kui ta

pidi võtma arvesse, et raha- ja rahanduseadustiku artikkel L. 621-10 on liidu õigusega vastuolus;

2) teiseks ja igal juhul peab iga kohtuotsus sisaldama põhjust, mis seda otsust põhjendab; ebapiisav põhustus on samaväärne selle puudumisega; asja sisuliselt lahendavad kohtud eirasid eespool viidatud õigusaktide tähendust ja ulatust, kui nad tuginesid VD tühiseks tunnistamise nõude rahuldamata jätmisel Euroopa Kohtu 2. oktoobri 2018. aasta otsusele, näitamata ära, kuidas käesoleval juhul välistab viidatud kohtuotsusest tulev kohtupraktika, millest need kohtud juhindusid, raha- ja rahanduseadustiku artikkel L. 621-10 liidu õigusega vastuolus olemise arvesse võtmise.“

Kohtu vastus

- 18 Vastuväite, et raha- ja rahanduseadustiku artikkel L. 621-10 ning posti ja elektroonilise side seadustiku artikkel L. 34-1 on liidu õigusega vastuolus, võttes arvesse nõudeid, mis on sätestatud 12. juuli 2002. aasta direktiivis 2002/58/EÜ, tõlgendatuna Euroopa Kohtu praktikast lähtudes, lükkasid kohtud tagasi – [lk 6] olles meenutanud konkreetselt VD-d puudutavate isikuandmete kogumise asjaolusid – märkusega, et raha- ja rahanduseadustiku artikkel L. 621-10, mille kohaselt on ainult haldusasutuse töötajatel, kellel on vastavad volitused ja ametisaladuse hoidmise kohustus, õigus nõuda ühenduseandmete edastamist, ei tundu olevat eespool viidatud direktiivi artikli 15 lõikega 1 vastuolus.
- 19 Nad leiavad, et nii on see ka posti ja elektroonilise side seadustiku artikliga L.34-1 piirangute tõttu, mis on kehtestatud artikliga R. 10-3 I, nii osas, mis puudutab andmeid, mida ettevõtjad peavad säilitama, kui ka nende säilitamise kestuse osas.
- 20 Nad rõhutavad, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta määruse (EL) nr 596/2014, mis käsitleb turukuritarvitusi, artikli 23 lõike [2] punkt h võimaldab pädevatel asutustel nõuda juhul, kui seda siseriiklikus õiguses lubatakse, telekommunikatsioonioperaatori valduses olevaid andmeliikluse andmeid, kui on mõistlik kahtlus, et toime on pandud õigusrikkumine, ja kui nimetatud andmed võivad olla olulised artikli 14 punkti a või b rikkumise uurimiseks – õigusnormid, milles on sätestatud keeld kaubelda või teha katset kaubelda siseteabe alusel ja keeld soovitada teisel isikul tegeleda siseteabe alusel kauplemisega või mõjutada teda siseteabe alusel kauplema, või artikli 15 rikkumise uurimiseks – õigusnorm, milles on sätestatud keeld manipuleerida turuga.
- 21 Kohtud järeldavad sellest, et sellega, kui kohaldatakse õigusnorme, mis on kooskõlas Euroopa Liidu määruse – üldkohaldatava Euroopa Liidu õigusaktiga, mille kõik sätted on kohustuslikud ja mis on liikmesriikide õiguskorras kohaldatav kõikide õigussubjektide suhtes –, ei saa kaasneda mingit tühisust.
- 22 Kassaator põhjendab seda, miks vaidlustatud kohtuotsus tuleb tühistada, sisuliselt väitega, et andmeid koguti eespool viidatud õigusaktide alusel, millega on nähtud ette andmete üldine ja vahet tegemata säilitamine, rikkudes eespool viidatud

direktiivi 2002/58/EÜ niisugusena, nagu Euroopa Kohus on seda tõlgendanud, ning et raha- ja rahandusseadustiku artikliga L. 621-10 26. juuli 2013. aasta seadusega muudetud redaktsioonis ei ole AMF uurijate õigusele lasta endale edastada säilitatavad andmed kehtestatud mingit piiri.

- 23 Avocat général (prokurör) leiab selles küsimuses, et Euroopa Kohtule tuleb esitada kaks küsimust, millest esimene on küsimus, kas eraõiguslike ettevõtjate poolse ühendust puudutavate isikuandmete säilitamise tingimused on kooskõlas liidu õigusega, ning teine puudutab tingimusi, kuidas pääseb AMF neile ligi eespool viidatud artikli L. 621-10 kohaselt toona kehtinud redaktsioonis, võttes arvesse 16. aprilli 2014. aasta määrust (EL) nr 596/2014, [lk 7] mis käsitleb turukuritarvitusi, ja sellega liikmesriikidele kehtestatud kohustusi, – määrus, millega tunnistati kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2003. aasta direktiiv 2003/6/EÜ siseriingitehingute ja turuga manipuleerimise (turu kuritarvitamise) kohta.
- 24 Kassaatori repliigi kohaselt ei ole Euroopa Kohtule vaja eelotsuse küsimust esitada, sest see kohus on juba teinud selge otsuse 12. juuli 2002. aasta direktiivi 2002/58/EÜ mõtte kohta.
- 25 Selle väite analüüsimisel on vaja teha vahet ühenduseandmetele juurdepääsemise korra ja nende säilitamise korra vahel.

Juurepääs ühenduseandmetele

- 26 Euroopa Liidu Kohus otsustas oma 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsuses Tele 2 Sverige (liidetud kohtuasjad C-203/15 ja C-698/15), et direktiivi 2002/58 artikli 15 lõiget 1 tuleb harta artikleid 7, 8 ja 11 ning artikli 52 lõiget 1 arvesse võttes tõlgendada nii, et „sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis reguleerivad liiklusandmete ja asukoohaandmete kaitset ja turvalisust [...], piiramata seda juurdepääsu kuritegevuse vastu võitlemise raames üksnes raske kuritegevuse vastu võitlemisega; nägemata ette, et andmetele juurdepääsu saamise eeltingimuseks on kohtu või sõltumatu haldusasutuse eelnev kontroll; ning nõudmata, et kõnealuseid andmeid säilitataks liidu territooriumil“ (punkt 125).
- 27 Conseil constitutionnel (konstitutsioonikohus) tunnistas omalt poolt 21. juuli 2017. aasta otsusega põhiseadusega vastuolus olevaks raha- ja rahandusseadustiku artikli L. 621-10 esimese lõigu põhjendusel, et AMF juurdepääsemise menetlus niisugusena, nagu see eksisteeris faktiliste asjaolude asetleidmise ajal, ei olnud kooskõlas õigusega eraelu austamisele, mida kaitseb inimese ja kodaniku õiguste deklaratsiooni artikkel 2. Leides siiski, et vaidlustatud sätete kohene kehtetuks tunnistamine tooks kaasa ilmselgelt liiga tõsiseid tagajärgi, lükkas Conseil constitutionnel (konstitutsioonikohus) selle tühistamise edasi 31. detsembrini 2018. Tehes sellest põhiseadusega vastuolus olevaks tunnistamisest järeldused, kehtestas seadusandja 23. oktoobri 2018. aasta seadusega nr 2018-898 uue artikli L. 621-10-2, millega nähakse ette, et ükskõik missuguseks AMF uurijate poolseks juurdepääsuks ühenduseandmetele peab olema eelnevalt loa andnud

teine sõltumatu haldusasutus, keda nimetatakse „juurdepääsutaotluste kontrollijaks“.

- 28 Kuna Conseil constitutionneli (konstitutsioonikohus) otsuse toime ajas on edasi lükatud, tuleb asuda seisukohale, et faktiliste asjaolude asetleidmise ajal kohaldatud õigusnorme ei saa tunnistada tühiseks nende vastuolu tõttu põhiseadusega. Küll aga tuleb märkida, et kuigi raha- ja rahandusseadustiku artikli L. 621-1 [lk 8] järgi nii selle faktiliste asjaolude asetleidmise ajal kohaldatud kui ka praeguses redaktsioonis on AMF „sõltumatu avalik-õiguslik asutus“, ei olnud tema uurijate võimalus saada ühenduseandmeid ilma kohtu või teise sõltumatu haldusasutuse eelneva kontrollita kooskõlas nõuetega, mis on kehtestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklitega 7, 8 ja 11 niisugusena, nagu neid on tõlgendanud Euroopa Kohus.
- 29 Ainus tekkiv küsimus puudutab võimalust lükata raha- ja rahandusseadustiku artikli L. 621-10 liidu õigusega vastuolus olevaks tunnistamise tagajärjed ajaliselt edasi lükata.

Ühenduseandmete säilitamine

- 30 Euroopa Liidu Kohus otsustas oma 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsuses Tele 2 Sverige (liidetud kohtuasjad C-203/15 ja C-698/15), et direktiivi 2002/58 artikli 15 lõiget 1 tuleb harta artikleid 7, 8 ja 11 ning artikli 52 lõiget 1 arvesse võttes tõlgendada nii, et „sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis näevad kuritegevuse vastu võitlemise eesmärgil ette kõiki elektroonilise side vahendeid puudutava kohustuse säilitada üldiselt ja vahet tegemata kõikide abonentide ja registreeritud kasutajate kõik liiklusandmed ja asukohtaandmed“ (punkt 112).
- 31 Käsitletaval juhul kasutas juurdepääsu säilitatavatele andmetele AMF, kes kahtlustas siseteabe alusel tehtud tehinguid ja turu kuritarvitusi, mille võib kvalifitseerida mitmeks tõsiseks kriminaalkorras karistatavaks teoks, ning tal oli oma uurimise tõhususe huvides vaja kontrollida erinevaid säilitatavaid andmeid mitu korda teatava aja jooksul, mis võimaldas avastada siseteavet mitme suhtleja vahel, mis omakorda näitas, et sellel alal esineb ebaseaduslik praktika.
- 32 Need uurimised, mille AMF läbi viis, vastavad kohustustele, mis on liikmesriikidele kehtestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2003. aasta direktiiviga 2003/6/EÜ siseringitehingute ja turuga manipuleerimise (turu kuritarvitamise) kohta ning mis kohustavad neid nimetama ainult ühe haldusasutuse, kelle artikli 12 lõike 2 punktis d kindlaks määratud volituste hulka kuulub õigus nõuda „olemasolevaid telefonikõnede salvestusi ja tõendeid andmete edastamise kohta“.
- 33 16. aprilli 2014. aasta määruses (EL) nr 596/2014, mis käsitleb turukuritarvitusi – ja millega asendati eespool viidatud direktiiv alates 3. juulist 2016 –, on vastavalt selle artiklis 1 määratletud eesmärgile ette nähtud „ühine siseteabe alusel kauplemist, siseteabe õigusvastast avaldamist ja turuga manipuleerimist

(turukuritarvitus) reguleeriv õigusraamistik ning turukuritarvitust tõkestavad [lk 9] meetmed, et tagada liidu finantsturgude terviklikkus ning tugevdada investorite kaitset nendel turgudel ja suurendada investorite usaldust kõnealuste turgude vastu“.

- 34 Selle artikli 23 lõike 2 punktides g ja h on sätestatud, et pädeval asutusel on õigus nõuda investeerimisühingute, krediidasutuste või finantseerimisasutuste valduses olevaid telefonikõnede ja elektroonilise side andmeid ning andmeliikluse andmeid.
- 35 Tal on ka õigus nõuda juhul, kui seda siseriiklikus õiguses lubatakse, telekommunikatsioonioperaatori valduses olevaid andmeliikluse andmeid, kui on mõistlik kahtlus, et toime on pandud õigusrikkumine, ja kui nimetatud andmed võivad olla olulised artikli 14 punkti a või b rikkumise uurimiseks – õigusnormid, mis käsitlevad siseteabe alusel tehtud tehinguid ja siseteabe ebaseaduslikku levitamist, või artikli 15 rikkumise uurimiseks – õigusnorm, mis käsitleb manipuleerimist turuga.
- 36 Selles õigusaktis on (põhjenduses 65) rõhutatud ka, et need ühenduseandmed on ülitähtsad ja mõnikord ainsad tõendid siseteabe alusel kauplemise ja turuga manipuleerimise tuvastamiseks ja kinnitamiseks, sest võimaldavad tuvastada väära või eksitava teabe levitamise eest vastutava isiku või kindlaks teha, et isikud on olnud teatud ajal omavahel ühenduses ja et kaks või rohkem isikut on omavahel seotud.
- 37 Märkides, et niisuguste volituste kasutamine võib minna tõsiselt vastuollu õigusega era- ja pereelu, kodu ja teabevahetuse kaitsele, kohustab see liikmesriike igasuguse kuritarvitamise vastu kehtestama piisavad ja tõhusad kaitsemeetmed ja võimaldama pädevatel asutustel selliseid sekkuvaid õigusi kasutada määral, mis on vajalik tõsiste juhtumite nõuetekohaseks uurimiseks, kui puuduvad muud samaväärsed vahendid, millega saavutada sama tulemus, millest tuleneb, et teatavaid turu kuritarvitusi, mida see õigusakt käsitleb, tuleb pidada tõsisteks kuritegudeks (põhjendus 66).
- 38 Käsitletaval juhul oli siseteave, mis võis kujutada endast turul valitseva ebaseadusliku praktika materiaalsel koostisosal, oma olemuselt suuline ja salajane.
- 39 Tekib seega küsimus, kuidas tuleb direktiivi 2002/58 artikli 15 lõige 1, tõlgendada Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklitest 7, 8 ja 11 lähtudes, kokku sobitada nõuetega, mis on kehtestatud direktiivi 2003/6 ja määruse 596/2014 eespool viidatud sätetega. [lk 10]
- 40 Näib, et niisugusele küsimusele vastamiseks ei sisalda olemasolev kohtupraktika vajalikku selgitust niisuguses õiguslikus ja faktilises raamistikus, mida ei ole varem esinenud, ning seega ei saa öelda, et ei ole mingit mõistlikku kahtlust, kuidas tuleb liidu õigust õigesti kohaldada. Seega tuleb esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus

- 41 Juhul, kui Euroopa Kohtu vastus on niisugune, et Cour de cassation (kassatsioonikohus) peab asuma seisukohale, et Prantsusmaa ühenduseandmete säilitamist käsitlevad õigusaktid ei ole liidu õigusega kooskõlas, tundub asjakohane esitada küsimus, kas nende õigusaktide toime võib esialgu säilitada, et vältida õiguskindlusetust ning võimaldada kasutada varem kogutud ja säilitatavaid andmeid mõnel nendes õigusaktides nimetatud eesmärgil.
- 42 Seega tuleb Euroopa Liidu Kohtule esitada järgmised resolutsioonis toodud eelotsuse küsimused.

ESITATUD PÕHJUSTEST LÄHTUDES, siinne kohus:

[...] [*teise ja kolmanda väite tagasilükkamine*]

[...] [*esimese väite tunnistamine tulemusetuks*]

ESITAB Euroopa Liidu Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

1. Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2003. aasta direktiivi 2003/6/EÜ siseringitehingute ja turuga manipuleerimise (turu kuritarvitamise) kohta artikli 12 lõike 2 punktid a ja d ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta määruse (EL) nr 596/2014, mis käsitleb turukuritarvitusi – ja millega asendati eespool viidatud direktiiv alates 3. juulist 2016 –, tõlgendatuna selle määruse põhjendusest 65 lähtudes, artikli 23 lõike 2 punktid g ja h eeldavad – arvestades et vahetatav teave on varjatud ja asjaomane üldsus võib hõlmata kõiki isikuid –, et riigisisene seadusandja peab saama kehtestada elektroonilise side ettevõtjatele ajutise, kuid üleüldise ühenduseandmete säilitamise kohustuse, et selle direktiivi artiklis 11 ja selle määruse artiklis 22 nimetatud haldusasutus saaks juhul, kui teatavate isikutega seoses on alus kahtlustada, et nad on osalised siseinfo alusel tehtavas tehingus või turuga manipuleerimises, lasta ettevõtjal endale edastada andmeliikluse olemasolevad salvestused juhtudel, mil on alust kahtlustada, et need uurimise esemega seotud salvestused võivad osutada asjakohaseks selle tõendamisel, et rikkumine leidis tõesti aset, võimaldades eelkõige [lk 11] teha kindlaks sidemed, mille asjaomased isikud enne kahtluste tekkimist sõlmisid?

2. Kui Euroopa Kohus peaks andma vastuse, mille tulemusena peab Cour de cassation (kassatsioonikohus) asuma seisukohale, et ühenduseandmete säilitamist käsitlevad Prantsusmaa õigusaktid ei ole liidu õigusega kooskõlas, siis kas nende õigusaktide toime võib esialgu säilitada, et vältida õiguskindlusetust ning et võimaldada kasutada varem kogutud ja säilitatavaid andmeid mõnel nendes õigusaktides nimetatud eesmärgil?

3. Kas liikmesriigi kohus võib esialgu säilitada niisuguste õigusnormide toime, mis võimaldavad turukuritarvituste alal uurimisi läbi viival sõltumatu haldusasutusel saavutada ilma kohtu või teise sõltumatu haldusasutuse eelneva kontrollita, et talle edastatakse ühenduseandmed?

[...] [*menetluse peatamine neljanda väite osas*]

[...]

TÖÖDOKUMENT